

משרד החינוך
המנהל למדע ולטכנולוגיה

תכנית לימודים

שם	חשבות שכר
התכנית :	
מקצוע :	חשבונאות
כיתה :	י"ג

מהדורה מעודכנת לשנה"ל תש"ף

29-10-2019

משרד החינוך
© כל הזכויות שמורות

תוכן העניינים

3	תפיסה רעיונית
3	מטרות
3	דרכי הוראה מומלצות
3	פרקי הלימוד
4	פירוט נושאי הלימוד
8	מושגים מרכזיים
11	טבלה מרכזת לכללי מס הכנסה
14	ביבליוגרפיה מומלצת

חשבות שכר

תפיסה רעיונית

נושאי הלימוד של תכנית זו באים להרחיב ולהעמיק את ידיעותיו של הלומד בתחום העבודה בחשבות השכר כדי להכשירו לשמש בפועל כחשב שכר בארגון שבו הוא עובד. התכנים מחייבים חשיבה אנליטית וביקורתית, תוך אינטגרציה בין תחומי דעת שונים, כגון מסים ביטוח לאומי, דיני עבודה.

מטרות

1. הכרת כללי המס החלים על יחידים.
2. הכרת אפיונים ספציפיים בחוקי המס לשכירים.
3. הבנת מערכת ביטוח הלאומי בהקשרים של שכיר.
4. הכרת מושגי יסוד בחוקים החשובים של דיני עבודה.
5. הבנת השוק הפנסיוני במשק הישראלי.
6. הקניית יכולת לעקוב ולהבין את השינויים הרבים בתחומי מיסוי השכיר.
7. הבנת הקשר בין מיסוי קופות גמל לביטוח הפנסיוני.
8. הבנת תפיסה כלכלית העומדת מאחורי החוקים השונים.
9. הבנת תלוש שכר על מרכיביו השונים.

דרכי הוראה מומלצות

הדרכת חשב השכר בנויה מחלק עיוני ומחלק מעשי – יישום החומר הנלמד. שיטת הלימוד היא שיעורים פרונטאליים ופתרון תרגילים. בחלק המעשי יש ליישם את החומר הנלמד עלי ידי שימוש בתוכנת שכר והנפקה והבנה של תלושי שכר.

פרקי הלימוד

פרקי הלימוד	שעות
1 מיסוי השכיר – פקודת מס הכנסה	64
2 ביטוח לאומי ומס בריאות	28
3 ביטוח פנסיוני	16
סה"כ	108

פירוט נושאי הלימוד

שעות מומלצות	נושאי הלימוד	פרק	
64	<u>מס הכנסה</u>	-	1
	מבוא למסים	-	1.1
	שיטת החיוב במס ליחיד	1.1.1	
	הגדרות - סעיף 1	1.1.2	
	מבנה חישוב ההכנסה ליחיד	1.1.3	
	חובת דיווח לשכירים - סעיף 131	1.1.4	
	חישוב מדרגות המס - הכנסה מיגיעה אישית - סעיף 121 לפקודת מס הכנסה	1.1.5	
	החזרי מס - סעיף 160 לפקודת מס הכנסה	1.1.6	
	תיאומי מס -	1.1.7	
	אופן חישוב שיעור ניכוי המס אצל המעסיק המשני - חישוב חודשי	1.1.7.1	
	חישוב מס לתשלום בהתאם לאישור תיאום מס שנתי למעסיק המשני	1.1.7.2	
	חיוב במס בגין הכנסת עבודה – סעיף 2(2)	-	1.2
	רכיבי שכר חייבים במס	1.2.1	
	טובת הנאה, מתנות וקצובות	1.2.2	
	החזרי הוצאות החייבים במס	1.2.3	
	הוצאות המוכרות לשכיר	1.2.4	
	שווי רכב – שנת רישום לפני ואחרי 2010 ורכיב היברדי	1.2.5	
	שווי פלאפון - רדיו טלפון נייד (רט"ן) – השתתפות העובד	1.2.6	
	שווי מתנות – מתנות לרגל אירוע אישי / אירוע שחוזר על עצמו	1.2.7	
	שווי ריבית, חיוב במס בגין הלוואת מעביד – סעיף 3(ט)	1.2.8	
	נכה ועיוור – חיוב במס ופטור	-	1.3
	הכנסה מיגיעה אישית והכנסה שאינה מיגיעה אישית – סעיף 1	1.3.1	
	פטור לעיוור ונכה – סעיף 9(5)	1.3.2	

נושאי הלימוד		פרק	
	נקודות זיכוי זיכויים וניכויים – סעיפים 33א עד 46 ו- 66 (ג) לפקודת מס הכנסה	-	1.4
	נקודות לגבר ואישה + נקודות בגין ילדים	1.4.1	
	נקודות זיכוי "הורה אחד"	1.4.2	
	נקודות זיכוי בגין משפחה חד הורית	1.4.3	
	נקודות זיכוי בגין תואר / לימודי מקצוע	1.4.4	
	זיכוי בגין נטול יכולת וקרוב במוסד	1.4.5	
	זיכוי בגין תרומה למוסד מוכר	1.4.6	
	זיכוי בגין עבודה במשמרות	1.4.7	
	זיכוי בגין חייל משוחרר	1.4.8	
	זיכוי בגין עולה חדש	1.4.9	
	הכנסה חייבת	-	1.5
	משמעות ניכוי והשפעתו על ההכנסה החייבת	1.5.1	
	משמעות זיכוי והשפעתו על המס המחושב	1.5.2	
	הבחנה בין ניכוי לזיכוי	1.5.3	
	ניכוי וזיכוי בגין הפקדות לקופ"ג:	-	1.6
	הגדרת קופ"ג עמית עצמאי ועמית שכיר	1.6.1	
	סעיף 47 – ניכוי בגין הפקדה כעמית עצמאי	1.6.2	
	סעיף 45א – זיכוי בגין הפקדות לקופ"ג כעמית שכיר בלבד	1.6.3	
	הבחנה בין עמית מוטב לבין מי שאינו עמית מוטב	1.6.4	
	הפטור על מענקי פרישה ופיצויי פיטורין – סעיף 9(א7) לפקודת מס הכנסה:	-	1.7
	הגדרת מענק פרישה, מהם הרכיבים שנחשבים למענק פרישה	1.7.1	
	חישוב הפטור על מענק פרישה וסמכות המנהל	1.7.2	
	חוב במס בגין החלק החייב במס	1.7.3	
	רצף זכויות לפיצויים ולקצבה	1.7.4	

	פטור על מיסוי פנסיה – סעיף 9א לפקודה:	-	1.8
	קצבה מזכה - הזכאות ואופן חישוב הפטור	1.8.1	
	נוסחת הקיזוז - תיקון 190 לפקודה	1.8.2	
	חיוב שווי בגין קופ"ג ואובדן כושר עבודה	-	1.9
	חיוב שווי בגין קרן השתלמות – סעיף 3(ה)	1.9.1	
	חיוב שווי בגין הפקדה לפנסיה – סעיף 3(ה3)	1.9.2	
	הוצאה בגין אובדן כושר עבודה – סעיף 32(14)	1.9.3	
	חיוב שווי בגין הפקדה לרכיב הפיצויים – סעיף 3(ה3)(א1)	1.9.4	
	טפסים		1.10
	טופס 101	1.10.1	
	טופס 102	1.10.2	
	טופס 106	1.10.3	
	טופס 161	1.10.4	
28	<u>ביטוח לאומי ומס בריאות</u>		2
	דמי ביטוח כללי:		2.1
	הגדרות	2.1.1	
	חיוב דמי ביטוח לשכירים	2.1.2	
	חיוב דמי ביטוח למי שאינו שכיר	2.1.3	
	ביטוח לאומי למי שאינו שכיר ואינו עצמאי	2.1.4	
	חישובי ביטוח לאומי ומס בריאות		2.2
	תיאום דמי ביטוח – מעסיק עיקרי ומשני	2.2.1	
	חובת מילוי טופס 102	2.2.2	
	קבלת תשלומים נוספים, הפרשי שכר ופריסת שכר	2.2.3	
	חייבים בגין מקרים שונים:		2.3
	חופשה ללא תשלום	2.3.1	
	חיוב בגין פנסיה מוקדמת	2.3.2	

	הגדרות גיל פרישה וגיל זכאות ומבוטחים שכירים אחרים	2.3.3	
	הכנסות חייבות ופטורות	2.3.4	
	גמלאות ביטוח לאומי		2.4
	תשלום בגין מילואים	2.4.1	
	נפגעי עבודה	2.4.2	
	ביטוח אמהות (לרבות שמירת הריון)	2.4.3	
	ביטוח אבטלה	2.4.4	
	ביטוח זקנה ושאימים	2.4.5	
	הכרת טופסי ביטוח לאומי		2.5
	עדכון פסקי דין		2.6
16	ביטוח פנסיוני		3
	הפקדות עובד ומעביד לקופ"ג וקרנות השתלמות		3.1
	שיעורי הפקדות עובד ומעביד לקופ"ג וקרנות השתלמות	3.1.1	
	משיכת תשלומי מעביד מקרן השתלמות – סעיף 9 (א16) לפקודת מס הכנסה	3.1.2	
	משיכה שלא כדין מקופת גמל - סעיף 87	3.1.3	
	תקנות מס הכנסה (כללים לאשור וניהול קופות גמל), התשכ"ד - 1964		3.2
	תקנות מס הכנסה (כללים לאשור וניהול קופות גמל) - תקנה 19, 19א ו 20	3.2.1	
	כללים למשיכות כספים מקופ"ג לתגמולים כשכיר – תקנה 34	3.2.2	
	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התש"ה - 2005		3.3
	הגדרות - סעיף 1	3.3.1	
	בחירת קופ"ג - סעיף 20	3.3.2	
	משיכה והעברה של כספים מקופת גמל – סעיף 23	3.3.3	
	צו הרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק - חוק פנסיה חובה		3.4
108	סה"כ שעות		

מושגים מרכזיים

מס"ד	המושג	הסבר
1	תושב ישראל	מי שמרכז חייו בישראל. סעיף 1 לפקודה מגדיר מרכז חיים ב-2 מבחנים: מבחן כמותי – מספר ימי שהות בארץ מבחן איכותי – בדיקת מקום ביתו הקבוע, מקום עסקיו, אינטרסים כלכליים וכו'.
2	מיסוי פרסונאלי	שיטת מיסוי מה-1.01.03 המחייבת במס הכנסתו של תושב ישראל בארץ ובכל מקום בעולם.
3	החזר מס	מצב שבו שולם מס ביתר במהלך השנה על ידי ניכוי במקור או מקדמות. סעיף 160 קובע ששכיר יכול להגיש בקשה להחזר מס עד 6 שנים אחורה.
4	הכנסה	סך הכנסתו של אדם מכל המקורות השונים המנויים בפקודת מס הכנסה.
5	הכנסה חייבת	הכנסה לאחר הקיזוזים, הניכויים והפטורים שהותרו ממנה לפי כל דין. זו ההכנסה שעליה מבוצע חישוב המס.
6	מס פרוגרסיבי	שיעור המס הולך וגדל עם הגידול בהכנסה. שיטה זו נהוגה לגבי יחידים בישראל.
7	מס שולי	שיעור המס שיחיד משלם בגין השקל האחרון שהוא מרוויח
8	ניכוי	הקטנה של ההכנסה. בחשבות שכר נלמדים שני סוגי ניכויים: ניכוי ביטוח לאומי וניכוי בגין תשלום לקופ"ג.
9	זיכוי	הקטנה של המס שמשולם. בקורס נלמדים כל סוגי הזיכויים
10	הכנסת עבודה	הכנסה ממשכורת המחויבת לפי סעיף 2(2) לפקודה. הכנסה זו כוללת 4 רכיבים: שכר עבודה, טובת הנאה או קצובה, החזר הוצאות ושווי רכב ופלאפון.
11	שווי למס	תוספת להכנסה שאינה מתקבלת בכסף ויש לאמוד את שוויה על מנת לחייבה במס. לדוגמה - שווי ריבית, שווי מתנות.
12	גילום	תוספת להכנסה כדי שרכיב במשכורת ישולם נטו.

מס"ד	המושג	הסבר
13	הוצאות מוכרות לעובד	הוצאות השומרות על הקיים. הוצאות אלה אינן מחויבות במס. למשל, הוצאות בגין השתלמות.
14	יגיעה אישית	הכנסה שיחיד יגע באופן אישי לשם השגתה. בקבוצה זו נכללים הכנסות ממשכורת, מעסק, מפנסיה ופיצויי פיטורין.
15	חישוב מאוחד	שיטת חיוב במס הרואה בתא המשפחתי גוף אחד ומחשבת את ההכנסות יחד.
16	חישוב נפרד	שיטת חיוב במס המחשבת לכל בן זוג את חישוב המס ללא קשר להכנסות בן זוגו.
17	קופת גמל	מכשיר חסכון לטווח ארוך. הפקדה למכשיר זה מעניקה הטבות במס בצורה של ניכוי וזיכוי.
18	מסלול קצבה	מסלול חסכון לטווח ארוך שבסופו מתקבלים תשלומי פנסיה חודשיים.
19	עמית מוטב	עמית המפקיד לקצבה סכום מיינימום נדרש כדי לקבל הטבות מס מוגדלות.
20	עמית עצמאי	עמית המפקיד כספים לקופ"ג באופן עצמאי.
21	עמית שכיר	עמית המפקיד כספים לקופ"ג במקביל להפקדות המעביד.
22	מענק פרישה	מענק המשולם בסיום יחסי עובד מעביד. בתשלום זה כלולים גם הסכומים האלה: פדיון ימי מחלה, מענק הסתגלות ותשלום מיוחד בגין אי תחרות.
23	רצף זכויות לפיצויים	יצירת רצף בין מעבידים שונים כדי ליהנות מפטור ולשלם מס נמוך יותר.
24	רצף זכויות לקצבה	השאת כספי פיצויים בקופה לקצבה כדי ליהנות בעתיד מתשלום קצבה.
25	פריסת פיצויים	חלוקת החלק החייב במס של פיצויי הפיטורין על פני מספר שנים כדי ליהנות מתשלום מס נמוך יותר.
26	גיל פרישה	שנת המס 2015 67 גבר ו-62 אשה.
27	קרן השתלמות	קופ"ג שנועדה לתשלום דמי השתלמות לעובדים ולעצמאיים. כיום אפשר למשוך כספים ללא צורך בהוכחת השתלמות לאחר 6 שנים.

מס"ד	המושג	הסבר
28	קרן השתלמות למורים	משמשת מורים להשתלמות וקבלת הכנסה (פטורה ממס) בשנת השבתון
29	אובדן כושר עבודה	מצב שבו אדם אינו יכול לבצע את עבודתו מטעמי בריאות. מס הכנסה מתיר הוצאה בגין ביטוח אובדן כושר עבודה.
30	ביטוח מנהלים	תכנית ביטוח הכוללת מרכיבי חסכון, ביטוח חיים ופיצויים. אפשר לרכוש בנפרד ביטוח בגין אובדן כושר עבודה.
31	פנסיה מקיפה	פנסיה הכוללת תשלום פנסיה, ביטוח נכות וביטוח שאירים כמקשה אחת.
32	קרן פנסיה ותיקה	קרנות הפנסיה שפעלו עד 1.1.95
33	קרן פנסיה חדשה	קרנות הפנסיה שפועלות מ-1.1.95
34	פנסיה תקציבית	פנסיה מקיפה הנהוגה בשירות המדינה בלבד.
35	חוק פנסיה חובה	חוק שמחייב כל מעביד להפריש לפנסיה החל מה-1.1.08
36	משיכות שלא כדין	משיכת כספים מקופ"ג שלא על פי תקנות קופ"ג. משיכה זו מחויבת במס גבוה.

טבלה מרכזת לכללי מס הכנסה

מס"ד	נושא	סעיף בפקודת מס הכנסה	הערות
1	הגדרת תושב	1	הגדרות
2	מיסוי פרסונאלי וטריטוריאלי	2	הגדרת תושב – סעיף 1
3	חובת הגשת דוח לשכיר	131, 134א	פטור לפי תקנות מ"ה (פטור מהגשת דין וחשבון) התשמ"ח 1998
4	החזר מס לשכיר	159א, 160	פס"ד שחר
5	תיאומי מס	164	תקנות מס הכנסה ומס מעסיקים (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה ותשלום מס מעסיקים) התשנ"ג 1993
6	הכנסת עבודה – משכורת	(2)2	לרבות כל הרכיבים השונים ותחליפי שכר מביטוח לאומי (מילואים, אבטלה, לידה וכדומה)
7	הכנסת עבודה – גילום	(2)2	לרכיבי נטו בלבד
8	הכנסת עבודה – החזר הוצאות	(2)2	למעט הוצאה מוכרת לעובד : פס"ד לילי וולף, בנק יהב, אמיר מאיר, יאיר היכל
9	הוצאות לימודים	32(15)	לא מוכרים לימודים אקדמיים בתחולה החל מ- 2006
10	הכנסת עבודה – טובת הנאה או קצובה	(2)2	"עקרון התועלת" - פס"ד דן אגודה שיתופית
11	הכנסת עבודה – שווי רכב	(2)2	תקנות מ"ה (שווי השימוש ברכב) התשמ"ז 1987
12	הכנסת עבודה – שווי פלאפון	(2)2	תקנות מ"ה (שווי השימוש ברדיו וטלפון נייד) התשס"ב 2002
13	הכנסת עבודה – מתנות	(2)2	תקנות מ"ה (ניכוי הוצאות מסוימות)
14	פריסת הפרשי שכר	8(ג)1	
15	פריסת פדיון ימי חופש	8(ג)2	
16	פטור לנכה ועיוור	9(5)	הגדרת "גיעה אישית" בסעיף 1
17	פטור פיצוי הלנת שכר	9(21)	בגבולות הפרשי ההצמדה והריבית בכפוף לתקרה
18	פטור שווי הסעה מאורגנת	9(20)	
19	נקודת זיכוי – הגדרה	33א	2,136 ללא שינוי עד 2008

מס"ד	נושא	סעיף בפקודת מס הכנסה	הערות
20	נקודות זיכוי לגבר ולאישה	34, 36, 36א	
21	כלכלת בן זוג	37	יחיד מוטב – מי שהוא או בן זוגו הגיע לגיל פרישה או נכה לפי 9(5)
22	נקודות בגין ילדים	66(ג)(3)	הגדרת "שנת לידה" ו"שנת בגרות" בסעיף 40
23	נקודות זיכוי בגין פעוט	40 (ב)	"פעוט" – ילד עד השנה שבה מלאו לו 3 שנים גבר זכאי לנקודות זיכוי בעד כל אחד מילדיו שהם פעוטות כדלהלן: א- בשנה שבה נולד ובשנה שבה מלאו לו 1 – 3 נ"ז ב- בשנה שלאחר לידתו ובשנת מס שאחריה – 2 נ"ז
24	נקודות זיכוי להורה אחד	40 (ב)	"ילד להורה אחד" – ילד עד השנה שבה מלאו לו 18 ואחד מהוריו נפטר או שרשום במרשם האוכלוסין בלא פרטי אחד ההורים.
25	נקודת זיכוי לחד-הורית	40(ב)(1)	מותנה קיום ילדים לפי ההגדרה
26	נקודת זיכוי בגין השתתפות בכלכלת ילדים (מזונות)	40 (ב)(2)	בפועל – ניתנת נקודה מלאה למרות האמור בסעיף
27	גרוש שנשא אחרת	40א	מזונות אישה
28	נקודת זיכוי לנער	40ב	מי שמלאו לו 16 או 17 בשנת המס
29	נקודות זיכוי למסיימי תואר ראשון, שני, תואר שלישי במסלול ישיר או לימודי רפואה ולימודי מקצוע	40ג – ה	
30	זיכוי בגין קרוב במוסד	44	תקנות מ"ה (זיכוי בעד נטול יכולת וזיכוי בעד הוצאות בשל החזקת קרוב במוסד) התשנ"ו 1996 הורה, בן זוג, ילד
31	זיכוי בעד נטול יכולת	45	תקנות מ"ה (זיכוי בעד נטול יכולת וזיכוי בעד הוצאות בשל החזקת קרוב במוסד) התשנ"ו 1996

מס"ד	נושא	סעיף בפקודת מס הכנסה	הערות
32	תרומה למוסד ציבורי	46	הגדרת מוסד ציבורי בסעיף 9(2) הזיכוי ניתן גם לחברות
33	זיכוי בגין משמרות	10	תקנות מ"ה (שיעור המס על הכנסה בעד עבודה במשמרות) התשמ"ז 1986
34	הנחת יישובים	11	בהתאם לרשימה המזכה
35	עולה חדש	35	הגדרת עולה – ראו בסעיף
36	חייל משוחרר	39א	הגדרת חייל משוחרר ושירות סדיר בחוק קליטת חיילים משוחררים.
37	קופ"ג – ניכוי	47	ראו גם תקנות מ"ה (ניכוי תשלומים בעד תגמולים או קצבה) תש"ס - 1980
38	קופ"ג – זיכוי	45א	
39	תשלומים ליועץ פנסיוני	47ג	רואים בהם תשלומים לקופ"ג תחולה מ-10/2/06
40	פטור פיצויי פיטורין	9(א7)	כולל: הסתגלות, פדיון ימי מחלה, דמי לא ייחרץ וכו'
41	פטור מענק מוות	9(א7)(ב)	
42	רצף זכויות לפיצויים	9(א7)(א)(4)	
43	רצף זכויות לקצבה	9(א7)(ז)	
44	פריסת פיצויים	8(ג)	הוראת ביצוע 5/78 פס"ד שרל שבטון – פריסה לצורך ניכוי?
45	פיצויים - פטור מוגדל	9(א7)(א)	באישור המנהל
46	פטור קצבה	9א	הגדרת גיל פרישה – סעיף 1
47	נוסחת הקיזוז	9א(ג)	תיקון 190 לפקודה, חישוב הפטור על הקצבה המזכה בקבלת פיצויים פטורים.
48	שווי קרן השתלמות	3(ה)	אחוזי הפקדה – סעיף 3(ה) + סעיף 19 תקנות מ"ה (כללים לאישור וניהול קופ"ג) התשכ"ד 1964
49	שווי לקצבה	3(ה3)	אחוזי הפקדה – סעיף 19 תקנות מ"ה (כללים לאישור וניהול קופ"ג) התשכ"ד 1964
50	אובדן כושר עבודה	32(14), 3(א), 1	זקיפת שווי על הפרשה שמעל 3.5%

מס"ד	נושא	סעיף בפקודת מס הכנסה	הערות
51	שווי פיצויים	3(ה3)(א1)	
52	משיכות שלא כדין	87	תקנות מ"ה (כללים בדבר חיוב במס על תשלומים לקרן שלא אושרה ותשלומים שלא כדין) תשכ"ב 1962
53	משיכות מקרן השתלמות	9(א16)	צו מ"ה (קביעת סכומים ששולמו מקרן השתלמות כהכנסה)

ביבליוגרפיה מומלצת

1. [אתר ביטוח לאומי](#)
2. [אתר רשות המיסים](#)
3. פקודת מס הכנסה וחוקים נלווים, הוצאת רונן
4. קובץ החקיקה לחשבי שכל, הוצאת רונן
5. ספר מבחנים להסמכת חשבי שכל בכירים, ר"ח אייל מנדלאוי

* הפרסומים מתעדכנים מפעם לפעם ,

יש להשתמש בפרסום המעודכן לשנה"ל